

Ik kom terug ***

Foto Bert Nienhuis

Olga Zuiderhoek als actrice, Michiel van Erp als regisseur en Adriaan van Dis als verteller. Dat is een mooi trio. Moeder en zoon zijn op een geestige manier aan elkaar gewaagd.

KARIN VERAART

Theater. Door Stichting Tweeheid/Pim Wallis de Vries i.s.m. Bos Theaterproducties. Tekst Adriaan van Dis. Regie Michiel van Erp. 22/12 Kleine Komedie, Amsterdam. Tournée t/m 8/5.

Nee, hij was er niet bij toen zijn moeder stierf - Adriaan van Dis. 'Waarom wil je dan dat ik het speel?', vraagt Olga Zuiderhoek tegen het einde van hun voorstelling *Ik kom terug*. Omdat hij het alsnog wil meemaken, aldus de schrijver. Na een korte aarzeling installeert ze zich voor de sterfscène, voor op het toneel. Hij komt bij haar zitten.

Adriaan van Dis schreef de roman *Ik kom terug* en voelde al vrij snel dat er ook een toneelstuk moest komen. Van Dis' moeder, hoofdpersonage, is me ook nogal een portret en haar zoon, ja, die houdt ook wel van een beetje theater. Hij vroeg Olga Zuiderhoek om mee te spelen, Michiel van Erp regisseert. En dat is een mooi trio, zo bleek bij de première in de Kleine Komedie in Amsterdam.

Zuiderhoek en Van Dis,

leeftijdgenoten, kennen elkaar al een tijdje. In *Ik kom terug* zijn ze als twee goede vrienden die elkaar een beetje helpen, onnadrukkelijk elkaar toegenegen. Hij heeft een aantal scènes geschreven, zij speelt ze: ze is zijn moeder én ze is Olga, die zich af en toe afvraagt waarom Adriaan, de schrijver, zijn moeder benadert zoals hij dat doet. Dat zorgt voor lucht en relativering in een zwaar verhaal, dat de volgers van Van Dis' werk ongetwijfeld kennen.

De moeder, een boerenmeisje dat met haar donkere geliefde naar Indië trok en de verschrikkelijkste dingen meemaakte, voor een tweede maal trouwde met Van Dis' vader en het jongetje kreeg dat vervolgens een hoop moederliefde tekort kwam en dat het verhaal, hun verhaal, boekstaafde. De schrijver die z'n moeder keer op keer interviewt en merkt dat haar relaas niet consistent is, de moeder die treitert, chanteert, ook onmiskienbaar lijdt, maar die nooit een openlijke blijk van liefde zal geven waarnaar het kind zo hunkert. Een ferme handdruk is meer waard dan een vluchtige zoen - volgens dat credo.

De schrijver is gekwetst, verontwaardigd en boos. Van Dis speelt het, vertelt het, leest het en doet dat innemend. Zuiderhoek, warm en eigenzinnig, steunt hem, maar bevraagt hem ook en neemt het af en toe op voor het moederpersonage. Larmoyant wordt het op die manier nooit; eerder zijn moeder en zoon zo op een geestige manier aan elkaar gewaagd.

Ergens zakt het geheel een klein beetje in onder de druk van nog weer een oorlogsverhaal, maar dat is maar kort, en opnieuw neig je voorzichtig tot instemming met de toch nog vrij terloops geuite constatering: 'als de moeder mesjogge is, is het kind de klos'. Maar: hij weert zich kranig.